

Elek Balázs¹

A cselekményegység egyes kérdései

Bevezetés

A bűncselekményi egység kapcsán Blaskó Béla a jogtudomány képviselőinek régi adósságára hívja fel a figyelmet: „A bűncselekményi egység, valamint a bűnhalmazat (concursum criminum) témakörével való foglalkozás kapcsán a jogtudomány művelőinek minden bizonnyal vannak »adósságai« az idetartozó kérdések feldolgozása, jogirodalmi megjelenítése tekintetében. Már csak annál fogva is, hogy a törvényalkotó – a szűkszavúnak tűnő Btk.-beli szabályozással – jelentős mozgásteret biztosít a jogalkalmazói gyakorlat számára. Számos olyan probléma vetődik fel a napi jogalkalmazás szintjén, amelyek tekintetében közel sem nevezhető a bírói gyakorlat állandósultnak, kiforrotttnak” (BLASKÓ 2016, 67.).

Blaskó Béla felveti azt is, hogy milyen problémák adódhatnak azon – nem túl bonyolultnak tűnő – kérdés megválaszolásakor, hogy az elkövető felelősségét mikor kell egy és mikor kell több bűncselekmény elkövetéséért megállapítani (BLASKÓ 2016, 67.). Arra rögtön meg is kapjuk a választ, hogy erre a kérdésre mi nem a helyes válasz: „A fenti kérdésre a válasz – mint talán az eddigiekből is látható – nem az, hogy ha az elkövetőnek »egy cselekménye van«, akkor minden esetben egy bűncselekményért felel, illetve, ha »több cselekménye van«, akkor minden esetben több bűncselekményért tartozik felelősséggel. Amennyiben ez így lenne, a téma tárgyalásába bele sem kellene kezdeni, az egység, többség, halmazat problematikája fel sem vetődne. Azonban egyáltalán nem szükségszerű, hogy az elkövető fizikai értelemben vett cselekményeinek, cselekvéseinek a száma megegyezzen, egybeessen az általa megvalósított bűncselekmények számával” (BLASKÓ 2016, 67.).

A válasz kiindulópontja valóban a jogtudományban keresendő. Arra a kérdésre, hogy mikor tekinthetők elkövetettnek az olyan bűncselekmények, amelyek elkövetési magatartás részei nem egy alkalommal, hanem időben elhúzódva valósulnak meg. A jogirodalom e tekintetben alapvetően 3 fő elméletet fogalmazott meg (NAGY-TOKAJI 1993, 13–14.).

¹ Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntető Eljárásjogi Tanszék, tanszékvezető egyetemi tanár.

A magatartáselmélet szerint az elkövetési időt az az időpont jelenti, amikor az elkövetési magatartásnak az utolsó mozzanatát kifejtik, mulasztásos bűncselekménynél pedig, amikor a kötelezettnek cselekednie kellett volna.

Az eredményelméletben az elkövetési idő a törvényi tényállásban meghatározott eredmény bekövetkezésének időpontja. A cselekményegység elmélete szerint a bűncselekmény azon a helyen és időben van befejezve, ahol és amikor a törvényes fogalmához tartozó bármely eleme megvalósult. Büntetőjogunkban mindhárom elmélet megjelenik (GÁL 2015, 225–228.). Az eredmény-bűncselekményeknél az elévülési idő múlásának kezdőnapja az eredményelméleten alapszik. Több ország területén elkövetett bűncselekményeknél a területi hatály a cselekményegység elméletét követi. Nagy szerint az időbeli hatály tekintetében azonban a magatartáselmélet a leghelyesebb, mert az elkövető csakis ekkor képes felmérni a büntetőjog következményeit (NAGY 2001, 92–93.). Álláspontját osztom. E körben utalni lehet arra, hogy egyes eredmény-bűncselekményeknél akár hosszabb időtartamra is elválhat az elkövetési magatartás kifejtése és az eredmény bekövetkezése. Példaként hozható fel a Btk. 160. §-ában szabályozott nyitott törvényi tényállású eredmény-bűncselekmény, az emberölés, ahol akár hónapok is eltelhetnek, míg az elkövetési magatartással okozati összefüggésben, tehát tényállásszerűen, az eredmény beáll. Az időbeli hatály alkalmazásánál a jogállamiság elvének, valamint a legalitásnak, összhangban a *nullum crimen* és *nulla poena* elvével, nyilvánvaló, hogy a magatartáselmélet felel meg leginkább.

Az elkövetési idő kapcsán kell utalni rá, hogyha a természetes vagy törvényi egységként jelentkező bűncselekmény bármely részcselekményének az elkövetése a terheltre nézve akár a hátrányosabb, akár az előnyösebb törvényi rendelkezés hatályba lépése utáni időszakra esik, az újabb büntetőtörvény alkalmazásának van helye (HÁGER 2015, 68–75.).

A cselekményegységgel kapcsolatos kérdések kiemelt jelentőségét mutatja, hogy számos eljárásjogi kérdés kapcsolódhat a cselekményegységhez, így például cselekményegységnél nem mellőzhető a részcselekmények egy eljárásban történő elbírálása, ami szükségszerűen a külön eljárásban megindult ügyek kötelező egyesítését vonja maga után, a bármely részcselekményhez kapcsolódóan meghozott jogerős elbírálás kizárja az újabb ügyben az ítélet meghozatalának lehetőségét a *res iudicata* (jogerős elbíráltság) akadálya miatt, de jelentősége lehet az elévülés következményeinek megállapítása vagy az alkalmazandó büntető törvénykönyv szempontjából is.

A vád tárgyává tett bűncselekmény egységbe tartozó cselekmények jogerős elbírálása tehát *res iudicatát* eredményez. Mindebből az következik, hogy a törvényi egységet alkotó bűncselekmény egy bűncselekmény, függetlenül a részcselekmények számától, egy bűncselekmény pedig egy eljárásban, egységesen bírálendő el.²

² Kúria Bfv.III.1.160/2015/8. szám.

A folytatólágosság törvényi egységébe tartozó egyes (önmagukban is bűncselekményt megvalósító) részselekmények két vagy több ítélettel elbírálása esetén a második, illetve a későbbi ítéletek a *ne bis in idem* tilalma alá esnek.

Mindebből már következik az is, hogy abban az esetben, ha eltérő jogértelmezési lehetőségek vannak abban a kérdésben, hogy az egyes bűncselekmények esetében a cselekmény egységét mely időpont zárja le, arra a jogtudomány által kidolgozott dogmatikai elvek mentén a bírói gyakorlatnak reagálnia kell. Hangsúlyozandó azonban, hogy a törvényi, természetes, esetleg folytatólágos egység különböző eseteiben nem helyes az eltérő dogmatikai megközelítés. Így hasonló logikai alapon érdemes az egységet meghatározni például több emberen elkövetett emberölés, kapcsolati erőszak, tartás elmulasztása, zaklatás vagy költségvetési csalás esetén. A 6/2009. Büntető Jogegységi Határozatban a jogegységi tanács a határozat III/3. pontjában egyértelműen állást foglalt abban, hogy a jogértelmezését a bűncselekményegység valamennyi fajtájára kiterjesztette, azaz megfogalmazta azt az igényt, hogy az összefoglalt bűncselekmény, természetes egység, folytatólágos egység valamennyi eseténél hasonló elvek mentén zárja ki az újabb vádemelést a bármely részselekmény miatti jogerős elbírálás.

Itt jegyzem meg, hogy összefoglalt bűncselekmény esetén a jogalkotó egységet hoz létre olyan cselekményekből, amelyeket a törvényi rendelkezés hiányában egyébként halmazatként kellene értékelni. Ezekben az esetekben a törvényhozó a Btk. Különös Részi tényállásának szövegezésében egyértelműen kifejezésre juttatja, hogy az önállóan megvalósult cselekményeket a törvény rendelkezése alapján kell egységnek tekinteni. Összefoglalt bűncselekményt követ el például az, aki az emberölést több ember sérelmére követi el.³

Az összefoglalt bűncselekmény sajátos – az érték-egybefoglaláshoz közeleltő – esete a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése, amelyet az követ el, aki másnak vagy másoknak a szerzői jogról szóló törvény alapján fennálló szerzői vagy ahhoz kapcsolódó jogát vagy jogait vagyoni hátrányt okozva megsérti.⁴ Ebbe a körbe tartozik a bírói gyakorlat szerint a költségvetési csalás, amely akkor valósul meg, ha az elkövető a Btk. 396. § (1) bekezdés *a)–c)* pontjában írt módokon egy vagy több költségvetésnek vagyoni hátrányt okoz.⁵

³ Btk. 160. § (2) bekezdés *f)* pont.

⁴ Btk. 385. § (1) bekezdés.

⁵ Kúria Bfv.III.1.788/2017/13.

A bűncselekményegység záró időpontja

A bevezetés alapján látható, hogy a bűncselekményegység záró időpontja azért kiemelt jelentőségű, mert az egység minden részének egy eljárásba kell kerülnie, így nem csupán elméleti huncutságról, hanem a meginduló büntetőeljárások lefolytatását meghatározó kérdésről van szó. A bírói gyakorlat azonban nehezen tud válaszolni arra a kérdésre, hogy mely időpont teremti az egységet, azaz mely cselekményrészek esetén szükségeszerű az egy eljárásban történő elbírálás.

Több lehetséges megoldás mutatkozik az eddigi bírói gyakorlat alapján.

- A vádirat benyújtásának napja, a vádemelés időpontja.
- A vádirat tényállásában rögzített elkövetési időszak.
- A végindítványban fenntartott elkövetési időszak.
- Az ítélet jogerőre emelkedésének napja.
- A (kihirdetett nem jogerős) ítélet tényállásában foglalt elkövetési időszak.
- A jogerős ítélet tényállásában foglalt elkövetési időszak.

*A vádirat benyújtásának napja, a vádemelés időpontja,
esetleg a vádirat tényállásában rögzített elkövetési időszak
mint cselekményegység-teremtő*

A cselekményegység időpontjára nézve gyakran felbukkanó jogirodalmi nézet szerint „a vádemelés az a jogilag releváns időpont, ameddig történő teljesítés a büntethetőség megszűnését, illetve a büntetés korlátlan enyhítését vagy mellőzését eredményezheti. Végző soron költségvetési csalás esetén is a vádemelés időpontja zárja le a bűncselekményegységet” (MOLNÁR 2015, 1565.).

Ügyészi aktushoz, de nem a vádemeléshez, hanem a végindítványhoz kapcsolja a cselekményegységet Miskolczi Barna, aki már azon az állásponton van, hogy költségvetési csalás esetén „a cselekményegységet a végindítvány szerint fenntartott vádban megjelölt elkövetési időszak zárja le” (POLT 2013, 31.).

A Kúria által szerkesztett *Kúriai Döntések* című folyóiratban is közzétett döntés szerint „a költségvetési csalásnál a vádemelés időpontja zárja le a bűncselekmény-egységet, így valamennyi, az addig eltelt időszakban megvalósult tényállászerű részcselekmény a törvényi egység körébe tartozik függetlenül attól, hogy azt különböző adó- és járuléknemekre követték el, ahogy akkor is, ha azok külön-külön nem minősülnének bűncselekménynek”. A bűncselekmény minősítésénél a részcselekményekkel együttesen okozott vagyoni hátrányra kell tekintettel lenni.⁶

⁶BH 2018. 162. (Kúria Bfv.I.1.582/2017), [2012. évi C. törvény 396. § (1)–(5)].

Ugyanerre a következtetésre jut az EBH 2019. B. 6. számon közzétett döntés is: „Abban az esetben, ha a terhelttel szemben utóbb emelt vád szerinti, az általa tettesként elkövetett költségvetési csalást megvalósító bűncselekmény elkövetési ideje megelőzi a bíróság által korábban jogerősen elbírált, és a terhelt által tettesként elkövetett költségvetési csalási cselekmény miatti vádemelést, azok törvényi egységbe tartozóként az elbírált bűncselekmény részcselekményei és ítélt dolognak tekintendők. [...]”

[46] Az ekként értékelendő költségvetési csalás tényállását a P-i Járásbíróság által elbírált vádirat benyújtásának időpontja, 2012. június 12. napja zárja le.

[47] Abban az esetben, ha az ítélethozatalt követően derül ki, hogy a vádemelés előtt a terhelt további olyan bűncselekményt követett el, amely az elbírált cselekménnyel törvényi egységet alkot, az ítélt dolognak – res iudicatának – minősül.⁷

Érdemes megjegyezni, hogy nem csupán a költségvetési csalás esetén, hanem az egységbe foglalt más bűncselekmények esetében is felbukkan a vádemelés időpontja, mint a cselekmény egységének lezárása. A zaklatás vétsége miatt folyamatban volt eljárásban jelenik meg az az okfejtés, hogy „a vádemelést követően esetlegesen folytatódó zaklatás miatt előterjesztett magánindítvány már más eljárásra tartozik”. „Ellenben a vádemelésig tartó időszakban a nyomozás során, a feljelentést követően is folyamatos zaklatás miatt további magánindítvány előterjeszhető.”⁸ Mindebből csak az a következtetés vonható le véleményem szerint, hogy a cselekményegységet nem a jogerő teremti ebben az esetben, hanem a vádemelés.

Ugyancsak a vád teremti a cselekményegységet a tartási kötelezettség elmulasztása bűncselekménynél.⁹ A vád tárgyát a tartási kötelezettség elmulasztásának bűncselekménye (Btk. 212. §) miatt indított eljárásban is kizárólag az ügyész által vád tárgyává tett cselekmény képezi. „Az eljárási feladatok megoszlásának alapelveire [a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 1. §] figyelemmel és a törvényes vádra vonatkozó – 2006. július 1-jén hatályba lépett – szabályozás folytán az a gyakorlat nem volt fenntartható már a Büntető Törvénykönyvről szóló 1998. évi IV. törvény (korábbi Btk.) hatálya alatt sem, miszerint a korábbi Btk. 196. §-ában meghatározott tartás elmulasztása esetében a bíróságoknak nem csupán a vádiratban szereplő, hanem azt meghaladóan, az elsőfokú ítélet meghozatalának időpontjáig történt összes mulasztást el kellett bírálnia.” Mindebből okszerűen következik, hogy a cselekményegységet is lezárja a vádemelés, hiszen az azt követő időszak cselekményegységre hivatkozással már nem vonható a jogerővel lezárt elkövetési időszakba.

⁷ EBH 2019. B. 6. (Kúria Bfv.I.454/2018.)

⁸ BH 2020. 3. (Kúria Bfv.III.1.538/2018.)

⁹ 101 Bkv.

A bíróság ítéletének jogereje mint cselekményegység-teremtő időpont

A több emberen elkövetett emberölés büntette miatt indult ügyekben kialakult gyakorlat lényege, hogy „amennyiben utóbb derül ki, hogy a terhelt az ítélethozatalt megelőzően további olyan cselekményt (emberölés) is elkövetett, amely a már elbírált bűncselekménnyel összefoglalt bűncselekmény törvényi egységébe tartozik, a többszöri eljárás tilalma miatt nem újabb vádemelésnek, hanem perújításnak van helye”.¹⁰ Mindebből az is következik, hogy a cselekményegységet a több emberen elkövetett emberölés esetén a (jogerős) ítélet zárja le.

A 6/2009. Büntető Jogegységi határozat a jogerő javára döntötte el a cselekményegység időpontját. A 6/2009. Büntető Jogegységi Határozat összesen 16 esetben utal arra, hogy „a jogerős határozat meghozatalát megelőzően” elkövetett részcselekményekre csak egy eljárásban kerülhet sor. Ezen felül a jogegységi határozat rendelkező része is ezt tartalmazza.¹¹

A jogegységi határozatban rögzített álláspontra utal a törvényi egység lezárásaként a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény nagykommentárja. Eszerint „a töretlen gyakorlatnak megfelelően – az összefoglalt bűncselekmények esetében is a jogerős bírósági határozatnak van egység teremtő hatása” (POLT 2016, 1339.).

A Kúria több határozatából is arra következtethetünk, hogy a jogerőre emelkedésig elkövetett részcselekmények a cselekményegység részei. „A költségvetési csalás büntette (Btk. 396. §) – mivel törvényi tényállási eleme az »egy vagy több költségvetésnek okozott vagyoni hátrány« – az azzal érintett adónemek és bevallási időszakok számától függetlenül is törvényi egység, míg a hamis magánokirat felhasználását megalapozó elkövetési magatartások is – a Btk. 6. § (2) bekezdésében írt feltételek teljesülése esetén – ugyancsak alkothatnak törvényi egységet (folytatólagosság). A bűncselekményegység következménye pedig az, hogy nem csupán az azonos tények, de a már elbírált részcselekménnyel vagy részcselekményekkel egységet alkotó, ugyanakkor azokkal együtt el nem bírált, a korábbi ítélet jogerőre emelkedésének időpontjáig elkövetett további részcselekmények tekintetében is az időben első elítélés úgynevezett »res iudicatát« képez; ez pedig az azok miatti újabb vádemelést és büntetőeljárás lefolytatását a Be. 6. § (3) bekezdés *d*) pontja

¹⁰ Kúria Bkf.III.131/2005/2. sz. végzés

¹¹ 6/2009 Büntető Jogegységi Határozat. Bár a jogegységi határozat meghozatalának időpontjában a költségvetési csalás tényállása még nem szerepelt az akkor hatályos 1978. évi IV. törvényben, de érdemes kiemelni, hogy a jogegységi határozat, hogy az indítvánnyal érintett *Szegedi Ítélet* tábla Bpi.II.119/2009/2. számú végzésében kifejtett jogi állásponttal értett egyet, amely ügyben az első vádemelést követő, de az első jogerős ítélet előtti időszakra állapította meg a cselekményegységet az adócsalás büntette miatt indult büntetőügyben.

értelmében kizárja. Ezt az elvet fejtette ki a 6/2009. BJE jogegységi határozat is, mely mind címében kifejezésre juttatta, mind pedig indokolásának III/1. pontjában kifejezetten rögzítette, hogy iránymutatásait nem csupán a folytatólágosságra, hanem a bűncselekményegység valamennyi esetére vonatkoztatja.” Ezen kúriai határozat egyértelműen rögzíti, hogy a költségvetési csalás tényállásával olyan egységet alkotott a jogalkotó, hogy minden, a költségvetés sérelmére elkövetett cselekmény egységbe kerül, még a bevallási időszakok számának sincs jelentősége, így akkor is egységet alkot, ha ezen bevallási időszakok egymástól távol esnek, hiszen az egység a „bevallási időszakok számától függetlenül” is egységet alkot.¹²

Mindezt egyértelművé is teszi a Kúria joggyakorlata, amikor rámutat arra, hogy: „Amennyiben a felrótt cselekmények egymással természetes (vagy törvényi) egységet képeznek, s azt a bíróság jogerős ügydöntő határozata elbírálta, a jogerős elbírálás hatása kiterjed az – utóbb esetlegesen rész-cselekményeknek bizonyuló – egységesen értékelt cselekmény elkövetésének időpontja előtt és (a jogerőre emelkedés napjával bezárólag) azután elkövetett rész-cselekményekre, függetlenül attól, hogy az ügyész utóbb a rész-cselekményt is csak részlegesen, valódi folyamatából kiragadva teszi a vád tárgyává.”¹³

„Az 1878. évi V. tc. (Csemegi Btk.) óta következetes a Kúria, majd a Legfelsőbb Bíróság gyakorlata abban, hogy az olyan bűncselekmény tekintetében, amely időben egymástól elkülönülő rész-cselekményekkel valósul meg, a bíróság jogerős határozatának cselekményegységet teremtő hatása van. A jogerős határozat a megszületéséig terjedő időszak tekintetében a cselekményegységet behatárolja és lezárja. Az ezt követő (tehát a jogerőt követő) időszakban esetleg továbbra is megvalósuló újabb rész-cselekmények pedig már egy újabb rendbeli bűncselekmény megállapításának az alapjául szolgálhatnak.”¹⁴

A jogerős határozat cselekményegységet teremtő hatására történő hivatkozás egyébiránt is viszonylag gyakran jelenik meg a bírói gyakorlatban: „Egyébiránt helyesen a 6/2009. BJE. számú jogegységi határozattal összhangban utalt a felülvizsgálati indítvány arra, hogy a bíróság jogerős határozatának cselekményegységet teremtő hatása van, s a jogerős határozat annak megszületéséig terjedő időszak tekintetében a cselekményegységet lezárja.”¹⁵

¹² Kúria Bfv.III.1.476/2017/2.

¹³ Kúria Bhar.II.832/2015/6.szám [Be. 2. § (4) bekezdés, 1. BKv számú büntető kollégiumi vélemény A.I.3. pontja].

¹⁴ Kúria Bhar.II.832/2015/6.szám (hivatkozik a kúriai határozat a 6/2009. BJE számú büntető jogegységi határozat indokolásának III.2. pontjára).

¹⁵ Bfv.III.1.160/2015/8.szám, BH 2017, 388 számon közzétett Kúria Bfv.II.372/2017 számú döntés (25) pontja.

*A (kihirdetett nem jogerős) ítélet tényállásában foglalt elkövetési időszak
vagy a jogerős ítélet tényállásában foglalt elkövetési időszak*

Harmadik lehetőségként felmerülhet, hogy a cselekményegységet az ítélet tényállásában rögzített elkövetési időszak zárja le. A jogerő keletkezteti a cselekményegységet, de nem a jogerőre emelkedés időpontjával zárul a cselekményegység, hanem a jogerős ítéletben foglalt történeti tényállás záró időpontjával.

Megítélésem szerint a tettazonosság fogalma a vád tárgyává tett tények alapulvétele nélkül nem értelmezhető. A vádemelés az egység valamennyi esetében (így a költségvetési csalásnál is) meghatározza a cselekményegységet. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy a vád jogerős elbírálásának időpontjáig ne lehetne (illetve ne lenne kötelező) ezen cselekményegységbe tartozó tényekkel kiegészíteni a bíróságnak a tényállást.

Mindezen gondolatok a vádelv helyes értelmével lesznek alkalmazhatók. A vádelv nem követeli meg a vád és ítéleti tényállás közötti teljes történeti azonosságot, és nem jelenti törvényes vád hiányát, ha az ügyész a végindítványában egészíti ki a vád tényállását olyan tényekkel, amelyek további bűncselekmény tényállási elemeit tartalmazzák. Ehhez képest közömbös az is, ha az ügyész a végindítványban módosította a vádat, s ugyanazon bűncselekmény más elkövetési magatartásával vádolta a terheltet.¹⁶ Mindebből következik, hogy költségvetési csalás esetén is lehetőség van a végindítványban akár a jogerő napjáig terjedő időpontig kiegészíteni, módosítani a vádat. A vád cselekményegység-teremtő hatása nyilvánvalóan nem jelenti azt, hogy a cselekményegységbe tartozó körben a bíróság ne egészíthetné ki a tényállást akár további bevallási időszakokra nézve is. Mindez talán lehetővé tesz egy olyan értelmezést, hogy bár a vád meghatározza a cselekményegységet, azonban az ítélet jogerejének a kizáró hatása az, ami azt lezárja. Ellenkező értelmezés esetén a vádemelést követő idősakra újabb rendbeli bűncselekményt kellene megállapítani.

További szempont lehet az is, hogy: „A magyar jogrendszerben »res iudicata« hatás kiváltására az Alaptörvény rendelkezései szerint csak bírósági határozat képes, az ügyészség nyomozást megszüntető határozata nem.”¹⁷

Ebből nem csak az következik, hogy a nyomozás megszüntetése – megrovás alkalmazása esetén sem – eredményezi a cselekmény végleges elbírálását (Kúria Bfv.III.1.788/2017/13.). Nyilvánvalóan nem zárná le költségvetési csalás esetén sem a cselekményegységet az ügyészi nyomozást megszüntető határozat még megrovás alkalmazásával sem. Mindebből az is következik, hogy az ügyészi vádemelésnek sem lehet ilyen hatása, hiszen hasonlóan a nyomozás megszüntetéséhez

¹⁶ EBH 2005, 1199.; BH 2009, 74.; Kúria Bfv.III.1.158/2017/4.

¹⁷ Kúria Bfv.III.1.788/2017/13.

a vád sem tekinthető végleges döntésnek. Itt nem csupán a vádmódosításra kell gondolnunk, hanem az esetleges vádejtésre is.

Kérdésként merülhet fel az is, hogy abban az esetben, ha a vádemelés időpontja lenne a cselekményegységet teremtő időpont, akkor melyik időpont számít, ha a bíróság felhívja az ügyészt a vádirat hiányosságainak pótlására.¹⁸

Ugyancsak nem lehet eltekinteni attól, hogy a büntetőeljárás akadályát a Be. 2017. évi XC. törvény 4. § (3)–(4) bekezdése és a 456. § (1) bekezdése a jogerős elítéléshez köti. A jogerős döntésig nincs is döntés a vádbeli tényállásról.

A Kúria több határozatában rámutatott arra is, hogy a tettazonosságnak az eljárásjogi értelme nem azonos az anyagi büntetőjogi egység fogalmával. Lehetnek cselekmények, amelyek anyagi jogi szemszögből nézve halmazati viszonyban állnak egymással, de azért az eset körülményei szerint mégis egy egységes történeti eseményhez tartoznak. A bírói gyakorlat lényegileg az egység és a többség közötti megkülönböztetés anyagi jogi kereteit használja fel a kizáró hatás terjedelmének megítélésénél. Amennyiben a jogerős ítélet meghozatala előtt véghezvitt, de utóbb ismertté vált cselekmény a már az ítéletben megvizsgált és elbírált cselekménnyel együtt befér egy egységes bűncselekmény fogalmába, mint amilyen a természetes és a folytatólagos egység esete, akkor a jogerős ítélet általában ezt az újonnan felderített cselekvést is magában foglalja, és ez a terhelt másodszori elítélését megakadályozza.¹⁹

A jogerős határozat megszületése természetesen nem mindig esik egybe a határozat jogerőre emelkedésének napjával. A határozat megszületése nem más, mint a határozat meghozatala, amely időben akár távolabb is lehet a határozat jogerőre emelkedésétől. Ilyen esetben teljesen kizárt annak a lehetősége, hogy az ezen időszak alatt elkövetett „részcselekményeket” is elbírálja a bíróság, hisz arról sem neki, sem az ügyésznek nincs tudomása.

Megítélésem szerint legtisztább megoldás az lenne, ha a jogerős ítélet keletkeztetné a cselekményegységet, de kizárólag a jogerős ítélet tényállásában foglalt és elbírált elkövetési időszakra nézve. Mindez nem zárná ki azt a lehetőséget, hogy a bíróság a határozata meghozatalának időpontjáig egyes részcselekményeket elbíráljon. Figyelemreméltó és követhető így a cselekményegység valamennyi esetében a BKv 101 véleményben kifejtett jogi álláspont is, amely tartás elmulasztása vétsége bűncselekménynél vizsgálta a tettazonosság kérdését. „Márpedig a bíróság túlterjeszkedik a vádon, ha olyan cselekményt vagy részcselekményt is elbírál, amelyet a vádló nem tett vád tárgyává. Nincs törvényes akadálya annak, hogy a vádló a vádat a történeti tényállásban leírt tényállással összefüggő, de

¹⁸ Be. 493. §.

¹⁹ Kúria Bfv.III.1.158/2017/4.; Bfv.III.1.173/2017/13.; Kúria Bpkf.III.169/2016/7.; Kúria Bfv. III.1.085/2015/18. szám.

vád tárgyává nem tett cselekmény(ek)re is kiterjessze. A vád tárgyát ezért a tartási kötelezettség elmulasztásának vétsége (büntette) miatt indított eljárásban is kizárólag az ügyész által – akár a vád kiterjesztése útján – vád tárgyává tett cselekmény képezi.” Az a gyakorlat nem fenntartható, miszerint a tartás elmulasztása esetében a bíróságoknak nem csupán a vádiratban szereplő, hanem azt meghaladóan, az elsőfokú ítélet meghozatalának időpontjáig történt összes mulasztást el kellett bírálnia.²⁰

A jogerős határozat cselekményegység-teremtő hatása így a jövőben is érvényesülhet, de nem a jogerő formális időpontjára kellene túlzott figyelmet fordítani, hanem az elbírált időszakra. A jogerő időpontja ugyanis olyan eljárási aktusok sikerességén is múlik, mint a határozat kézbesítésének sikeressége vagy az átvétel időpontja.

Irodalomjegyzék

- BLASKÓ Béla (2016): A bűncselekmény. In POLT Péter szerk.: *A Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény nagykommentárja*. Budapest, Opten. 67.
- GÁL István László (2010): A bűncselekményegység és a halmazat. In BALOGH Ágnes – TÓTH Mihály szerk.: *Magyar büntetőjog. Általános rész*. Budapest, Osiris. 225–228.
- HÁGER Tamás (2015): A büntetőtörvény időbeli hatályára vonatkozó rendelkezések mint alapvető alkotmányos, garanciális szabályok. *Büntetőjogi Szemle*, 3. sz. 68–75.
- MOLNÁR Gábor (2015): A költségvetési csalás. In KÓNYA István szerk.: *Magyar Büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára*. Budapest, HVG-Orac. 1565.
- NAGY Ferenc – TOKAJI Géza (1993): *A magyar büntetőjog általános része*. Szeged, JATE.
- NAGY Ferenc (2001): *A magyar büntetőjog általános része*. Budapest, Korona.
- POLT Péter szerk. (2013): *Új Btk. Kommentár*. 8. köt. Budapest, NKTK.
- POLT Péter szerk. (2016): *A Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény nagykommentárja*. Budapest, Opten.

²⁰ BKv 101.